

METSO- yhteistoimintaverkoston seuranta 2018

Kaisu Aapala, Susanna Anttila, Irja Löfström & Marjatta Hytönen

Suomen ympäristökeskus & Luonnonvarakeskus

15.5.2019

Sisällys

1 Johdanto.....	2
2 Päättyneen verkostohankkeen tulokset	3
2.1 Suuret petolinnut metsien monimuotoisuuden osana – työkaluja metsänomistajille ja metsäammattilaisille (2016-2018).....	3
Käytännön toteutus ja viestintä	3
Pysyvät toimintamallit	3
3 Jatkavien verkostohankkeiden tulokset.....	5
3.1 Metsänomistajien luontoverkosto (2016–2019).....	5
Käytännön toteutus ja viestintä	5
Pysyvät toimintamallit	5
3.2 Kuusamon yksityismetsien luontohelmet tutuiksi (2017–2019).....	6
Käytännön toteutus ja viestintä	6
Pysyvät toimintamallit	7
4 Johtopäätökset ja kehittämissideat.....	7
5. Viitteet	11

1 Johdanto

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman 2008–2025 (METSO-ohjelma) yhteistoimintaverkostoissa on tavoitteena turvata toisiinsa kytkeytyneiden metsien monimuotoisuutta ja edistää maaseudun elinvoimaisuutta, elinkeinoja, virkistyskäyttöä tai muuta metsien monikäyttöä (Valtioneuvosto 2014; Primmer & Keinonen 2006; Kuusela ym. 2014; Hytönen ym. 2017; www.metsonpolku.fi). Verkostohankkeita koordinoivat yleensä metsä-, ympäristö- tai maaseudun kehittämiseen keskittyvät organisaatiot, mutta hankkeet voivat toimia myös puhtaasti metsänomistajalähtöisesti. Ideana on muodostaa uusia kumppanuuksia ja käytännönläheisiä toimintatapoja metsien monimuotoisuuden turvaamiseksi. Verkostoissa pyritään myös luomaan pysyviä, paikallisia ja alueellisia toimintamalleja ja -tapoja.

Yhteistoimintaverkostot ovat yksi METSO-ohjelman toimenpiteistä. METSON kokeiluvaiheen verkostot (4 hanketta vuosina 2004–2006) mukaan lukien tähän mennessä on rahoitettu yhteensä 25 yhteistoimintaverkostohanketta (Anttila ym. 2018).

Vuonna 2018 oli käynnissä kolme verkostohanketta. Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö rahoittivat hankkeita yhteensä 114 500 eurolla. Yksi hankkeista päättyi vuoden lopussa (Taulukko 1) ja kaksi jatkaa seuraavalle vuodelle (Taulukko 2).

Tässä seurantaraportissa vedetään yhteen verkostohankkeiden toimintaa ja tuloksia vuodelta 2018. Seuranta perustuu verkostojen ministeriöille toimittamiin väli- ja loppuraportteihin.

Taulukko 1. Vuonna 2018 päättynyt METSO-yhteistoimintaverkosto

Verkoston nimi	Toteuttaja	Hankekausi
Suuret petolinnut metsien monimuotoisuuden osana – työkaluja metsänomistajille ja metsäammattilaisille	Luonnontieteellinen keskusmuseo (Luomus)	2016 - 2018

Taulukko 2. Vuonna 2019 jatkavat METSO-yhteistoimintaverkostot

Verkoston nimi	Toteuttaja	Hankekausi
Metsänomistajien luontoverkosto	Länsi-Suomen Luontoarvoyhdistys Koppelo ry	2016 - 2019
Kuusamon yksityismetsien luontohelmet tutuiksi	Suomen metsäkeskus	2017 - 2019

2 Päättäneen verkostohankkeen tulokset

2.1 Suuret petolinnut metsien monimuotoisuuden osana – työkaluja metsänomistajille ja metsäammattilaisille (2016-2018)

Käytännön toteutus ja viestintä

Vuonna 2018 päättynyt kolmivuotinen hanke saavutti tavoitteensa kehittää helposti toteutettavia ja kustannustehokkaita keinoja ja toimintamalleja, joilla voidaan tukea metsäpetolintujen (kana-, hiiri- ja mehiläishaukka) ja samalla muiden varttunutta metsää suosivien lajien esiintymistä talousmetsämaisemassa.

Hankkeessa tehtiin metsänomistajille ja metsäammattilaisille tarkoitetut ohjeet haukan pesäalueen vapaaehtoisesta säästämisestä ja sopivasta metsänkäsittelystä haukanpesien ympäristössä sekä haukoille tulevaisuudessa sopivien pesäpuiden tunnistamisesta ja säästämisestä kasvatushakkuissa. Ohjeet julkaistiin netissä (www.luomus.fi/fi/pesapaikkojen-saastaminen, www.luomus.fi/fi/sopivia-pesapuita, www.metsakeskus.fi/tausta-aineistot) ja niistä tiedotettiin. Ohjeista uutisoitiin laajasti eri medioissa ja niiden sisältöä esiteltiin muun muassa Euroopan lintutieteilijöiden kongressissa Turussa. Petolinturengastajilta saatuja kuvia haukanpesistä, poikasista ja pesäpuista koottiin metsänomistajien ja metsäammattilaisten tueksi Luomuksen nettisivuille www.luomus.fi/fi/pesapaikkojen-saastaminen ja www.luomus.fi/fi/sopivia-pesapuita.

Toimintamallin käytäntöön vientiin luotiin pelisäännöt haukanpesätiedon välittämiseksi metsänomistajille. Petolinturengastajien keräämä pesätieto siirretään jatkossa Luomuksesta (Luonnontieteellinen keskusmuseo) Suomen metsäkeskuksen Metsään.fi -palveluun ja sitä kautta edelleen metsänomistajien ja metsäalan toimijoiden käyttöön. Haukanpesäaineisto saatiin Metsään.fi -palveluun vuoden 2019 alkupuoliskolla. Pesätiedon arkaluonteisuuden vuoksi tiedot näkyvät vain käyttöehdot hyväksyneille metsänomistajille omilta mailtaan. Metsäalan toimijat näkevät tiedot sen jälkeen, kun he ovat hyväksyneet käyttöehdot kunkin metsänomistajan kohdalla, jokaisella katselukerralla. Pesäaineiston tarkastelusta jää lokimerkintä tietojärjestelmään.

Hankkeen tavoitteena oli myös luoda niin sanottu haukkametsän tunniste, jonka avulla voitaisiin paikantaa maisematasolla haukoille sopivia pesämetsiä käyttäen metsävaratietoja. Työ käynnistyi haukkametsien ominaispiirteitä tarkastelevana gradutyönä, jossa hyödynnettiin Keski-Suomen yksityismaiden metsävaratietoja, Luonnonvarakeskuksen monilähdeinventoinnin aineistoja ja saman alueen haukanpesäaineistoja.

Pysyvät toimintamallit

Kun tiedotetaan metsäpetolintujen pesistä ja tuotetaan maanomistajille ohjeita niiden vapaaehtoiseen huomioon ottamiseen, ehkäistään tiedon puutteesta johtuvia pesien menetyksiä metsätaloustoimenpiteiden yhteydessä. Hankkeella onkin sekä välittömiä että pitkän aikavälin monimuotoisuusvaikutuksia. Välittömiä vaikutuksia ovat haukkojen pesäpaikkojen säilyminen pidempään asumiskelpoisina. Pitkällä aikavälillä metsiin voi muodostua lisää haukoille sopivia pesäpuita kasvatusmetsien varttuessa. Haukkojen

pesintöjen parempi onnistuminen näkyy myönteisenä kehityksenä haukkakannoissa vuosien viiveellä. Myös muut varttunutta metsää suosivat lajit voivat hyötyä metsäpetolintujen pesäpaikkojen turvaamisesta.

Hankkeessa tuotetut ohjeet on laadittu siten, että haukan pesäalueen huomiointi tai pesäpuiksi sopivien puiden jättäminen metsiin onnistuu niin ammattilaisilta kuin maallikoiltakin. Ohjeet ovat kaikkien saatavilla netissä, myös hankkeen päätyttyä. Metsäammattilaisille ohjeet leviävät jatkossa muun muassa nettisivujen, metsäalan koulutustilaisuuksien ja haukanpesän huomiointiohje myös Suomen metsäkeskuksen Metsään.fi -palvelun kautta. Haukanpesistä tiedottamista sekä huomiointiohjeiden jalkautusta metsänomistajille on pilotoitu Keski-Suomessa ja Pohjois-Karjalassa ottamalla yhteyttä niihin metsänomistajiin, joiden mailla on haukan pesiä.

Haukkakantojen tilanteen parantaminen edellyttää metsänomistajien ja metsäammattilaisten myönteistä suhtautumista haukkojen pesäalueiden huomiointiin sekä hankkeessa tuotettujen ohjeiden laajamittaista ja pysyvää käyttöönottoa. Hankkeen aikana yksityiset maanomistajat antoivat positiivista palautetta haukanpesistä tiedottamisesta ja pesien huomiointiohjeista. Tiedon kulku metsänomistajille ja metsäalan toimijoille petolintujen pesien sijainnista sekä pesien huomiointia varmistuu, kun tieto pesistä ja ohje niiden huomioon ottamisesta tulevat Metsään.fi -palveluun. Ohjeiden pysyvyys ja helppo saatavuus edelleen myös Luomuksen ja Suomen metsäkeskuksen nettisivustoilla tulee varmistaa, samoin pesätiedon päivittyminen Metsään.fi -palveluun.

Onnistumiset	Haasteet / kehittämistarpeet
<ul style="list-style-type: none"> • Toimivan yhteistyöverkoston luominen petolinturengastajien ja metsäalan ammattilaisten kanssa • Metsänomistajien myönteinen suhtautuminen • Helppo ja kustannustehokas toimintamalli haukanpesäalueen huomiointiin ja sopivien pesäpuiden säästämiseen • Valtakunnallisten ohjeiden laatiminen ja julkaiseminen yhteistyössä hankeosapuolten kesken • Ohjeet ja muuta havainnollistavaa tietoa kootusti netissä • Onnistunut viestintä ohjeista ja koulutusyhteistyö Monimetsä-hankkeen kanssa • Pesätiedon siirto Luomuksesta Suomen metsäkeskuksen Metsään.fi -palvelun kautta maanomistajalle ja metsäalan toimijoille sekä ohjeistuksen näkyminen palvelussa • Haukkametsätunnisteeseen liittyvä gradutyö valmistumassa 	<ul style="list-style-type: none"> • Ohjeiden käyttöön oton varmistaminen, mm. ohjeiden pysyvä ja helppo saatavuus jatkossakin sekä pesätiedon päivittyminen Luomuksesta Metsään.fi -palveluun • Lisärahoituksen saaminen haukkametsätunnisteeseen valtakunnalliseen soveltamiseen (haukkametsäverkosto) • Toimintamallin vaikuttavuuden todentaminen pidemmällä aikavälillä

- Tiedottamisen ja tiedon käyttöönoton pilotointi Keski-Suomessa ja Pohjois-Karjalassa

3 Jatkavien verkostohankkeiden tulokset

3.1 Metsänomistajien luontoverkosto (2016–2019)

Käytännön toteutus ja viestintä

Hankkeen tavoitteena on koota yhteen metsänomistajia, joiden metsänomistukseen ja metsätalouteen kuuluvat omaehtoinen luontoarvojen tunnistaminen sekä niiden säästäminen ja hoitaminen tavallista laajemmin. Hanke tarjoaa metsänomistajille vertaistukea ja järjestää yhteisiä retkeilyjä. Vuonna 2018 järjestettiin kuusi retkeä, joissa oli yhteensä noin 100 osallistujaa. Retkien teemat vaihtelivat laajalti mm. riistan huomioinnista metsien hyvinvointihyötyihin ja luonnonsuojeluun osana metsien sertifiointia. Hankkeen sähköpostiverkostossa on noin 150 henkilöä ja facebook-verkostossa noin 200 henkilöä. Metsänomistajien luontoverkostossa on mukana metsänomistajia, metsäsijoittajia, luonnonsuojelijoita, matkailuyrittäjiä ja muita ryhmiä.

Hankkeessa myös kartoitetaan verkostossa mukana olevien metsänomistajien metsien luontoarvoja sekä tarjotaan omistajille neuvontaa luontoarvojen hoidossa ja turvaamisessa. Luontoarvoja on kartoitettu ja toimitettu maanomistajille noin 4 750 hehtaarin alalta.

Hankkeen pääasiallisia viestintäkanavia ovat omat nettisivut (<http://www.koppelory.fi/>, <http://metsanomistajienluontoverkosto.blogspot.com/>) ja suljettu facebook-ryhmä. Vuonna 2018 hanketta esiteltiin metsänomistajille suunnatussa Ryskettä Metsiin -tapahtumassa Porissa ja Lounais-Suomen metsäneuvoston Pyöreässä Pöydässä Eurassa. Hankkeen luonteeseen ja tavoitteisiin ei kuulu tavoitella suurta medianäkyvyyttä vaan aktivoida paikallisia metsänomistajia.

Vuonna 2019 luontoverkostohankkeessa muun muassa jatketaan metsäretkeilyä ja luontoarvojen kartoituksia, tiedotetaan eri viestintäkanavissa ja julkaistaan hankkeessa saaduista kokemuksista raportti.

Pysyvät toimintamallit

Hankkeen vetäjä Länsi-Suomen Luontoarvoyhdistys Koppelo ry aikoo jatkaa verkoston toimintaa ja metsäretkeilyä vapaaehtoisvoimin hankkeen päättymisen jälkeen. Sosiaalisen median kautta on saavutettu metsänomistajia eri puolilta Suomea, vaikka pääosa verkoston jäsenistä on Koppelo ry:n toiminta-alueelta Länsi-Suomesta. Yhteydenpito metsänomistajien välillä on vaivatonta muun muassa facebook-ryhmän välityksellä, eikä se vaadi merkittävää jatkorahoitusta tai hankebyrokratiaa. Luontoarvojen kartoittaminen ja tietojen tallentaminen Metsään.fi -järjestelmään sen sijaan edellyttävät resursseja.

Vastaavantyyppinen metsänomistajien vertaisverkostotoiminnan malli on sovellettavissa millä tahansa alueella Suomessa.

Onnistumiset	Haasteet / kehittämistarpeet
<ul style="list-style-type: none"> • Verkoston tasainen laajeneminen • Verkoston aktiiviset metsänomistajat • Vuorovaikutus metsänomistajien kesken, joka toteutuu mm. tutustumalla toisten omistajien metsiin ja metsänhoitosuunnitelmiin • Myös taloudellisesti suuntautuneiden metsänomistajien saaminen mukaan • Retkeilyille osallistujien suuri määrä • Näkyvyyttä sosiaalisen median ja lehtikirjoitusten kautta • Metsänomistajien luontoverkosto - toimintamallin mukainen vertaisverkosto, joka on sovellettavissa muillakin alueilla	<ul style="list-style-type: none"> • Retkien ajoittaminen niin että saataisiin laaja osanotto, ihmisten tavoitettavuus • Luontoarvotiedon tallentaminen Metsään.fi -palveluun

3.2 Kuusamon yksityismetsien luontohelmet tutuiksi (2017–2019)

Käytännön toteutus ja viestintä

Hankkeen tavoitteena on edistää luontomatkailua Kuusamon yksityismetsissä sekä lisätä METSO-ohjelman ja yksityismaiden luontokohteiden tunnettavuutta. Hankkeessa sovitetaan yhteen monimuotoisuuden turvaamista ja luontomatkailua yhteistyössä metsänomistajien, matkailuyrittäjien sekä metsä- ja ympäristöviranomaisten kanssa. Luontokohteita omistaviin metsänomistajiin ja luontomatkailuyrittäjiin on otettu yhteyttä ja järjestetty tiedotus- ja keskustelutilaisuuksia sekä maastokäyntejä. Pohjois-Pohjanmaan METSO-yhteistyöryhmälle järjestettiin retki kolmelle hankkeen suunnittelemaalle retkeilyreitille. Luontomatkailuyritysten retkioppaille ja kohteiden metsänomistajille järjestettiin kaksi retkeilypäivää, joiden aikana tutustuttiin neljään retkeilyreittiin.

Hankkeessa suunnitellaan lähes parikymmentä luontomatkailuun sopivaa retkeilyreittiä, joiden varrella esitellään yksityismaiden luontokohteita ja metsätaloutta. Valtaosalla kohteista retkeilyreitien maastosuunnitelmat ovat valmiina. Luontomatkailuyrittäjille tuotetaan kohteista kartat ja tehdään kuvaukset maastossa. Kohdekuvaukset ovat valmiina seitsemästä reitistä. Metsänomistajilta kerätään tietoa paikkoihin mahdollisesti liittyvistä tarinoista. Lisäksi tuotetaan yksityisten metsänomistajien ja luontomatkailuyrittäjien käyttöön sopimusmalli luontokohteiden matkailukäytöstä. Retkeilyreittien varrelta on hankkeen puitteissa välitetty yksi kohde yksityismaan suojelualueeksi ja valmisteltu kuusi ympäristötukikohdetta.

Hankkeen nettisivut avautuivat vuonna 2018 <https://www.metsakeskus.fi/kuusamon-yksityismetsien-luontohelmet-tutuksi>. Ensimmäisen luontokohdereitin käytöstä syntyneen

sopimuksen yhteydessä tiedotettiin aktiivisesti. Hanke on saanut näkyvyyttä sekä paikallisessa että valtakunnallisessa mediassa.

Vuonna 2019 keskitytään viimeistelemään suunnittelussa olevat retkeilyreitit ja käynnistetään aktiivinen sopimusten markkinointi luontomatkailuyrittäjille.

Pysyvät toimintamallit

Hankkeen tavoitteena on rakentaa toimintamalli yksityismaiden luontokohteiden kestävästä hyödyntämisestä sekä kesä- että talvimatkailukohteina. Konkreettisenä tavoitteena on kehittää sopimusmalli, jolla metsänomistaja ja luontomatkailuyrittäjä voivat sopia luontokohteen matkailukäytöstä. Sopimusmallissa metsänomistajan metsänhoitotoimia ei rajoiteta millään tavoin. Matkailuyrittäjä maksaa metsänomistajalle sovitun, kävijäkohtaisen korvauksen jälkikäteen kävijämäärän mukaan. Ensimmäinen sopimus maanomistajan ja luontomatkailuyrittäjän välillä on tehty.

Onnistumiset	Haasteet / kehittämistarpeet
<ul style="list-style-type: none"> • Yhteistyö metsänomistajien ja luontomatkailuyrittäjien kanssa • Ensimmäinen sopimus hankkeessa suunnitellun retkeilyreitien käytöstä ohjattuun luontomatkailuun on tehty maanomistajan ja luontomatkailuyrittäjän välille • Metsätalouden ja luontomatkailun yhteensovittaminen • Valmiita reittejä ja kohdekuvauksia matkailuyrittäjille • Maanomistajien kiinnostus	<ul style="list-style-type: none"> • Suunniteltavien reittien suuri määrä • Kaikkien kiinnostuneiden metsänomistajien mukaan ottaminen ei ole mahdollista hankkeen puitteissa • Matkailuyrittäjien saaminen mukaan uuteen toimintamalliin • Sopimusmallin markkinointi ja laajempi käyttöönotto

4 Johtopäätökset ja kehittämisideat

METSO-yhteistoimintaverkostot ovat yksi tapa edistää erilaisia monimuotoisuuden turvaamisen ja metsien kestävästi monikäytön näkökulmia ja rohkaista toimimaan. Hankkeiden kytkeytyminen virkistys-, luontomatkailu- tai metsästysasioihin monipuolistaa METSO-toimijakenttää ja lisää hankkeiden ja toimintaohjelman vaikuttavuutta. Maanomistajien mukana oleminen on tärkeää, koska he lopulta päättävät metsissä tehtävistä toimista. Yhteistoimintaverkostojen haasteena on ollut varmistaa toiminnan jatkuvuus sekä tulosten käytön ja toimintamallien laajentaminen. Yhteistoimintaverkostot voivat kuitenkin merkittäväällä tavalla muokata paikallisten metsänomistajien asenteita ja näkemystä monimuotoisuusasioissa, ja siten vaikuttaa kauaskantoisesti. Verkostohankkeet toimivat ruohonjuuritason avauksina metsäluonnon suojelun ja luonnonhoidon toimintatapojen monipuolistamisessa. Metsänomistajien luontoverkosto -hanke on hyvä esimerkki hankkeesta, jossa metsänomistajia on saatu mukaan matalalla osallistumiskynnyksellä monimuotoisuuden turvaamiseen liittyvien kysymysten äärelle.

Viestintä ja toiminnan tai tulosten vakiinnuttaminen käytäntöön eri keinoin on tärkeää sen kannalta, jääkö hankkeista pysyviä toimintamalleja. Esimerkiksi Luomuksen Petolintu -hankkeessa on tuotettu selkeät ohjeet haukan pesäalueen huomioimiseksi ja pesäpuiksi sopivien puiden jättämiseksi. Ohjeet ovat pysyvästi saatavilla sekä Luomuksen että Suomen metsäkeskuksen sivuilla ja linkit on koottu Metsonpolku.fi-sivustolle. Mikä ehkä tärkeintä, metsänomistajat ja metsäalan toimijat löytävät ne helposti Metsään.fi-palvelun kautta. Jatkossa tulee varmistaa, että pesätiedot päivittyvät säännöllisesti Luomuksen tietojärjestelmästä Metsään.fi-palveluun. Kuusamon luontohelmet -hankkeen pysyviä tuotoksia ovat retkeilyreitit ja sopimusmalli luontomatkailuyritysten ja metsänomistajien käyttöön.

Matkailu- ja luontoyrittäjät, metsänomistajat sekä metsä- ja ympäristöalan toimijat ovat tärkeitä hankkeiden tuottamien toimintamallien soveltamisessa ja edistämisessä. Tältä osin METSO-toimijakenttä on laajentunut toimintaohjelman edetessä. Tulosten jalkauttamiseksi tärkeät sidosryhmät tulee tunnistaa jo hankkeen käynnistysvaiheessa ja sitouttaa mukaan. Näin METSO-verkostohankkeissa tyypillisesti toimitaankin. Monitahoisesta yhteistyöstä voi olla toimijoille hyötyä myös muussa toiminnassa. Viestinnässä erilaisten medioiden käyttö on arvokasta. Perinteisen median lisäksi sosiaalinen media tarjoaa helppoja kanavia tavoittaa potentiaalisesti laajoja yleisöjä nopeastikin. Se voi olla myös hyvä tapa tavoittaa etenkin nuori metsä- ja luontoasioista kiinnostunut ikäpolvi. Esimerkiksi Metsänomistajien luontoverkosto -hankkeen facebook-verkostolla on tavoitettu juuri nuorempaa ikäpolvea.

Yhteistyöverkostoissa on vuosien mittaan tuotettu monenlaisia monimuotoisuuden turvaamisen kannalta hyödyllisiä ohjeita ja toimintamalleja. Tulosten ja toimintamallien laajan käytön varmistamiseksi niiden tulisi olla koottuna yhteen ja helposti löydettävissä. Tällä hetkellä hankkeiden tuloksia on linkitetty kattavimmin Metsonpolku.fi-sivustolle (<https://www.metsonpolku.fi/fi-FI/Tutkimus>), mutta myös Suomen metsäkeskuksen sivuilla on esillä METSO-hankkeissa tuotettuja ohjeita ja oppaita esimerkiksi Luonnonhoidon hankehaun tausta-aineistot -sivustolla (<https://www.metsakeskus.fi/tausta-aineistot>). Monimuotoisuuden turvaamiseen liittyvän ohjeistuksen kannalta tärkeä paikka on myös Metsään.fi-palvelu, jonne Luomuksen ja Suomen metsäkeskuksen Petolintu-hankkeessa valmistellut ohjeet saatiin esille.

Hankkeiden vaikuttavuuden kannalta tärkein viestinnän kohderyhmä ovat aina hankkeiden tulosten käyttäjät, mutta välittämällä tiedot valmistuneista tuloksista ja hankkeen viestinnästä hankkeiden koordinaatiosta vastaavalle henkilölle Suomen ympäristökeskukseen varmistetaan tulosten säilyminen ja näkyvyys Metsonpolku.fi-sivustolla. Myös METSO:n tulosten ja hankkeiden merkityksen osoittamiseksi on tärkeää tuoda esille hankkeiden saavutuksia METSO-ohjelman viestinnässä. Hankkeet taas osaltaan vievät eteenpäin viestiä METSO-ohjelman suojelun ja luonnonhoidon vaihtoehtoista.

Sekä eri yhteistoimintaverkostojen keskinäisellä että niiden ja METSO-ohjelman valtakunnallisten luonnonhoidon kehittämishankkeiden välisellä yhteistyöllä on mahdollista saada aikaan näkyvämpää viestintää sekä vetovoimaisempia koulutus- ja muita tilaisuuksia ja siten vaikuttavampaa tulosten jalkauttamista. Petolintu -hanke on tehnyt yhteistyötä Suomen metsäkeskuksen ja Tapio Oyn luonnonhoidon neuvontaa kehittävän Monimetsä-

hankkeen¹ kanssa. Metsänomistajien luontoverkoston retkillä asiantuntijat ovat käyneet kertomassa METSO:n luonnonhoidon kehittämishankkeiden toiminnasta ja tuloksista. Samalla tavoin muut hankkeet voisivat hyötyä yhteistyöstä ja hankekumppanuuksista. Hankkeiden välillä on nähtävissä hyviä mahdollisuuksia hyötyä yhteistyöstä menetelmällisesti ja/tai viestinnällisesti. Hankkeet voisivat järjestää yhteisiä tilaisuuksia myös median tai metsä- ja ympäristöalan organisaatioiden edustajille oman teemansa näkyvyyden lisäämiseksi sekä tiedon levittämiseksi METSO-ohjelmasta.

Vuonna 2018 toteutetun METSO-hankkeiden vaikuttavuuden arvioinnin mukaan metsä- ja ympäristöalan toimijat halusivat lisää tietoa muun muassa yhteistoiminnan edistämisestä, toimijoiden välisen yhteistyön kehittämisestä monimuotoisuuden turvaamisessa, metsänomistajien aktivoimisesta monimuotoisuuden turvaamiseen sekä toimintatavoista turvattaessa monimuotoisuutta useamman tilan yhteistyönä (Anttila ym. 2018). Nämä aiheet ovat olleet ja ovat edelleen yhteistoimintaverkostohanketoiminnassa tärkeitä. Yhteistoimintaverkostohankkeille ja niiden tuottamalle tiedolle ja toimintamalleille on siis edelleen olemassa tarve metsien monimuotoisuuden turvaamisessa. Lisää hankearvioinnista Tietolaatikossa 1.

METSO-toimintaohjelma jatkuu vuoteen 2025 asti. Seuraava yhteistoimintaverkoston hankehaku käynnistyy nykyisten hankkeiden päättyessä vuoden 2019 ja 2020 aikana.

---

¹ Lisää tietoa Monimetsähankkeesta <https://www.metsakeskus.fi/monimetsa-hanke>. Hankkeen ensimmäinen vaihe toimi vuosina 2016–2018 ja sen toiminta jatkuu Monimetsä – jatkoaskel luonnonhoitoon 2019-2022 -hankkeena.

TIETOLAATIKKO 1.

METSO-hankkeiden vaikuttavuuden arviointi 2018

Vuonna 2018 valmistui Suomen ympäristökeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen yhteistyönä METSO-hanketoiminnan vaikuttavuuden arviointi (Anttila ym. 2018). Arviointi kattoi yhteistoimintaverkostohankkeiden lisäksi valtakunnalliset luonnonhoidon kehittämishankkeet ja METSO-tutkimushankkeet. Arviointia varten tehdyn kyselyn 98 vastaajaa edustivat varsin kattavasti METSO-ohjelman eri toimijatahoja. Arvioinnin tuloksia ja johtopäätöksiä ei eritelty hankemuodoittain. Tulosten perusteella METSO-ohjelman hanketoiminta on lisännyt yhteistyötä metsäammattilaisten ja metsän omistajien välillä sekä eri organisaatioiden välillä sekä parantanut mahdollisuuksia luonnon monimuotoisuuden huomioon ottamiseen käytännössä.

Arvioinnin tunnistamat METSO-hanketoiminnan keskeiset haasteet ovat merkityksellisiä myös yhteistoimintaverkostohankkeiden vaikuttavuuden kehittämisen kannalta:

1. Toimintamallin soveltaminen hankealueen ulkopuolella ja toiminnan ylläpitäminen hankekauden jälkeen.
2. Tulosten viestinnän tehostaminen asiantuntijoille, toimijoille ja metsänomistajille sekä monimuotoisuuskoulutuksen, oppaiden ja muiden pysyvien opetus- ja koulutusaineistojen lisääminen (koulutusvideot, valmiit maastokohteet).
3. Sellaisten monimuotoisuutta koskevien tietojen, menetelmien ja toimintamallien tunnistaminen, joille on selvä tarve käytännön työssä ja jotka tehokkaasti edistäisivät monimuotoisuuden turvaamista.

Arvioinnissa suositeltiin keskeisten sidosryhmien ja käytännön toimijoiden ottamista mukaan jo hankkeiden suunnitteluun niin, että hankkeiden tuloksille on olemassa valmis käyttöympäristö. Hankerahoituksen olisi syytä ulottua toteutusvaiheeseen (pilotointiin) saakka. Arvioinnissa suositeltiin koottavaksi METSO-hanketoiminnan kokemuspankki, johon koottaisiin esimerkkejä onnistuneista toimintamalleista ja yhteistyömuodoista ja kohdatuista haasteista. Metsänomistajien välisten, tilarajat ylittävien yhteistyöhankkeiden yksi haaste on saada myös etämetsänomistajat mukaan.

Vastaajat pitivät METSO-ohjelman hanketoiminnan vaikuttavuuden ja jalkauttamisen kannalta tärkeänä tulosten käytännön sovellettavuuden lisäämistä käytännöllisillä ohjeilla ja oppailla, viestimällä tuloksista kohdennetusti potentiaalisille käyttäjäryhmille ja järjestämällä koulutusta. Suuri osa vastaajista piti hankkeiden vaikuttavuuden parantamisen kannalta tärkeänä yhteistyön lisäämistä etenkin paikallisten toimijoiden ja elinkeinoelämän kanssa.

Lisätietoa: Anttila, S., Koskela, T., Kuusela, S., Hänninen, H. & Löfström, I. 2018. METSO-ohjelman tutkimus- ja kehittämishankkeiden vaikuttavuus. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 40/2018. Luonnonvarakeskus, Helsinki. 64 s. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-614-8>

5. Viitteet

Anttila, S., Koskela, T., Kuusela, S., Hänninen, H. & Löfström, I. 2018. METSO-ohjelman tutkimus- ja kehittämishankkeiden vaikuttavuus. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 40/2018. Luonnonvarakeskus, Helsinki. 64 s. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-614-8>

Hytönen, M. 2017. Yhteistoimintaverkostojen yhteiskunnallisten vaikutusten seuranta. 2017. Julkaisussa: Koskela, T. (toim.) Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden turvaaminen - Luken METSO- tutkimuksen 2013-2016 raportti. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 65/2017:30–34. http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/540641/luke-luobio_65_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kuusela, S., Hytönen, M. & Rantala, M. 2014. METSO-yhteistoimintaverkostojen seuranta 2013. Metlan työraportteja 298:1–50. <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2014/mwp298.htm>

Primmer, E. & Keinonen, E. 2006. Yhteistoimintaverkostot – Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman kokeiluhanke. Suomen ympäristö 45:1–82. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/38768>

Valtioneuvosto 2014. Valtioneuvoston periaatepäätös Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman jatkamisesta 2014–2025. Valtioneuvosto. 18 s. Saatavissa: <http://www.ym.fi/download/noname/%7BE4BA4C28-3815-4E62-87B5-AF9226CF749C%7D/100323>